

Mottagare

Tekniska nämnden

Nämndinitiativ. Öppettider ÅVC

Förslag till beslut

Tekniska nämnden föreslås fatta beslut utifrån nedan tre följande alternativ:

Alternativ 1:

1. Tekniska nämnden beslutar att anse nämndinitiativet besvarat och avvaktar med utökning av öppettider vid återvinningscentralerna (ÅVC) till dess att införandet av fullständig hemsortering på Gotland har slutförts och en utvärdering av det framtida behovet av ÅVC har genomförts.
2. Tekniska nämnden beslutar att bibehålla nuvarande helgöppettider på de fyra mindre ÅVC, vilket innebär lördagar eller söndagar, med undantag för röda dagar under lågsäsong då ÅVC är stängda.

Alternativ 2:

1. Tekniska nämnden beslutar att anse nämndinitiativet besvarat och avvaktar med utökning av öppettider vid återvinningscentralerna (ÅVC) till dess att införandet av fullständig hemsortering på Gotland har slutförts och en utvärdering av det framtida behovet av ÅVC har genomförts.
2. Tekniska nämnden beslutar att flytta öppettiderna på de fyra mindre ÅVC från helgdag till en vardag under lågsäsong, med öppettider mellan kl. 10:00 och 19:00 med undantag för röda dagar under lågsäsong då ÅVC är stängda.

Alternativ 3:

1. Tekniska nämnden beslutar att bifalla nämndinitiativet och införa ytterligare en vardag i veckan med öppethållande på de fyra mindre ÅVC, samtidigt som grundavgiften i avfallstaxan höjs med 7 % förutom för fritidshus som höjs med 44 %.
2. Tekniska nämnden beslutar att komplettera ärende TN 2025/1077 Avfallstaxa 2026 genom att föreslå motsvarande höjning av grundavgiften på samtliga abonnentformer i avfallstaxan.

Sammanfattning

Enligt nämndinitiativ i rubricerat ärende framgår följande:

- De anpassade öppettiderna på de fyra mindre ÅVC på landsbygden motiverades av ett stort ekonomiskt underskott inom

avfallsavdelningen.

- Konsekvensen av neddragningen blev att servicen försämrades tydligt, särskilt på landsbygden för Gotlandsbor under vinterhalvåret då öppettiderna minskade till endast en dag i veckan (på helgen). Neddragningen har mött kritik från allmänheten.
- Ekonomin på avfallsavdelningen har förändrats, det har framkommit att avfallshanteringen har ett stort överskott som delvis planeras att användas för att hålla nere taxorna.
- Förändrade kostnader, att driva ÅVC i egen regi har påtagligt minskat kostnaderna för att driva ÅVC.
- Slutsats: eftersom det ursprungliga skälet (ekonomiskt underskott) inte längre kvarstår, bör kostnaden för att ha öppet även en vardag inkluderas i framtida kalkyler.
- Nämnden föreslår besluta att förvaltningen får i uppdrag att öppna de mindre ÅVC två dagar i veckan under lågsäsong, varav en dag ska vara en vardag.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden beslutade, i enlighet med alternativ 2 i ärende TN 2023/1391 (2023-06-21 TN §149), att införa anpassade öppettider baserade på besökarantal, samtidigt som grundavgiften i avfallstaxan höjdes med 7%. I det beslutet ingick också att säkerställa att förpackningsavfall kan lämnas vid ÅVC dygnet runt. Efter beslutet att driva ÅVC i egen regi (TN 2025/992) har driftskostnaderna minskat.

Överskottet på avfallsavdelningen beror på två huvudfaktorer:

- En upphandling av avfallsbehandling resulterade i en lägre årlig kostnad. Denna kunde inte justeras i avfallstaxan eftersom det arbetet skulle genomföras i samband med den nya entreprenaden för hemsortering i februari 2026.
- Ersättningen från Naturvårdsverket för insamling av förpackningsavfall har genererat ett väsentligt större överskott än beräknat.

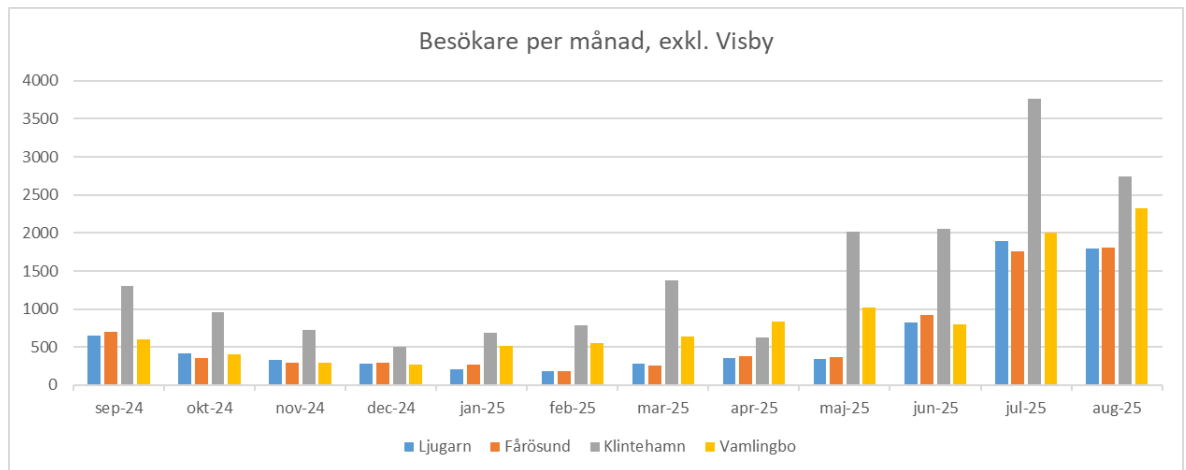
ÅVC är numera självfinansierad. Syftet med att driva ÅVC i egen regi var att undvika en större höjning av taxan, då den upphandlade entreprenaden blev dyr samt att avfallsavdelningen har lyckats hålla nere kostnaderna.

Överskottet i taxan har använts för att erbjuda avgiftsfri lämning av sorterat avfall som ett försök under sommaren/vintern 2025. Avgiftsfriheten föreslås fortsätta i den nya avfallstaxan då det leder till ökad miljövinst och fler besökare som lämnar sorterat avfall. Detta innebär dock att ÅVC-verksamheten kommer bli underfinansierad.

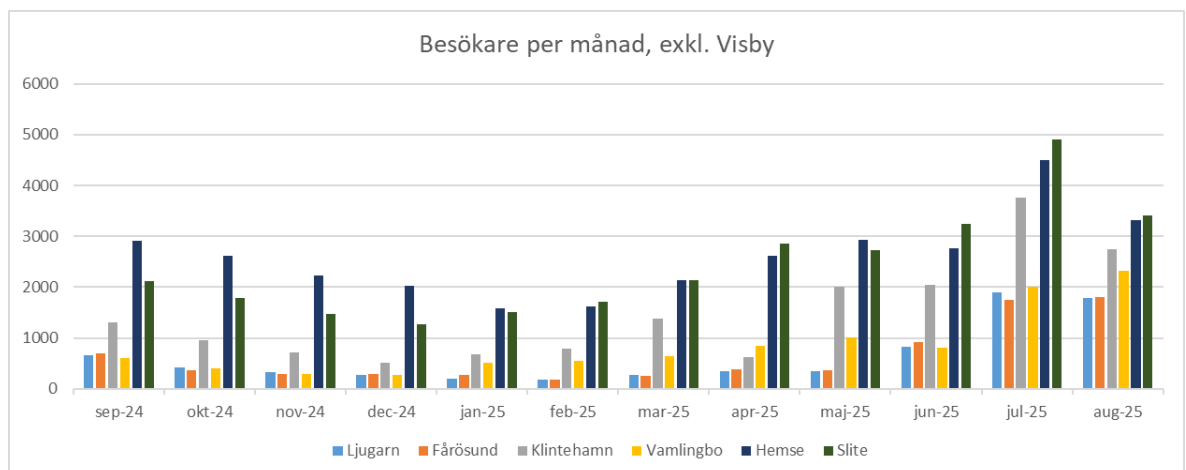
Bedömning

Förvaltningen har utrett möjligheten att utöka antalet öppettidagar på de fyra mindre ÅVC i enlighet med nämndinitiativet. Detta kräver dock att antalet medarbetare utökas, vilket medför en lönekostnad på 2 000 tkr per år.

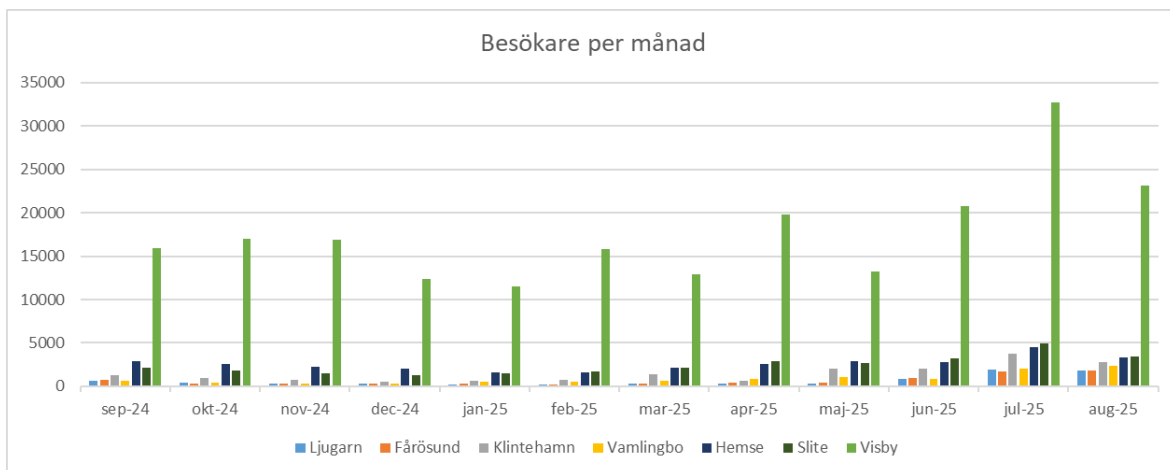
Överskottet som har genererats föreslås, i ärende TN 2025/1077 om avfallstaxan 2026, användas för att återbetala förvaltningens skuld till abonnenterna genom att inte höja avfallstaxan under de närmaste tre åren, under förutsättning att inga oförutsedda kostnader uppstår och att indexregleringar genomförs vid större indexhöjningar.



Figur 1 Besökantalet under 2024 och 2025 för de fyra mindre AVC.



Figur 2. Besökarstatistik inklusive Hemse och Slite.



Figur 3. Besökarstatistik för alla sju ÅVC

Finansieringen av ÅVC sker via grundavgiften i avfallstaxan. Det nya avtalet för insamling av hushållsavfall och förpackningsmaterial har blivit dyrare, vilket innebär att överskottet i den rörliga avgiften kommer att utebli. I kalkylen för den nya avfallstaxan har förslaget om att höja grundavgiften för fritidshus beaktats. Den del av avfallsavdelningen som finansieras av grundavgiften är under de kommande åren underfinansierad med 3 000 tkr. För att uppnå självfinansiering behöver taxan justeras med 7 % (44 % för fritidshus), vilket motsvarar en höjning på 74 kr per år för ett hushåll och 478 kr per år för ett fritidshus (inklusive moms). Enligt nämndinitiativet måste taxan höjas enligt följande:

Tabell 1. Alternativ och konsekvenser på grundavgiften i avfallstaxan.

<i>Höjning av avfallstaxan</i>	Utan överskott, oförändrade öppettider	Utan överskott, förändrade öppettider	Använda överskott, oförändrade öppettider	Använda överskott, finansiera förändrade öppettider
<i>Villa, lägenhet, verksamhet</i>	7 %	15 %	0 %	11 %
<i>Fritidshus</i>	44 %	49 %	40 %	47 %

Under 2026 och 2027 kommer hemsortering att införas på Gotland. I beslutsunderlaget till TN 2023/1391 poängteras att justeringar av öppettider bör avvaktas till dess att den fastighetsnära insamlingen har införts. Dessutom kommer det inte finnas något överskott på avfallsavdelningen som kan finansiera ytterligare öppettider. Överskottet från Naturvårdsverket bedöms inte heller generera något överskott efter att hemsorteringen införts på grund av ökade kapitalkostnader för kärl.

En risk med att öppna upp ytterligare en vardag på de fyra mindre ÅVC innan hemsorteringen har införts är att förvaltningen behöver rekrytera extra personal. Om besökarantalet inte blir tillräckligt högt, kommer en övertalighet och därmed arbetsbrist inom ÅVC-verksamheten att uppstå inom en relativt kort tidsperiod.

Barn- och genusperspektiv: Öppettiderna är genusneutrala och barn besöker normalt inte ÅVC utan vårdnadshavare, varför inga konsekvenser bedöms ske i dessa perspektiv.

Landsbygdsperspektiv: Abonnenter på landsbygden kan påverkas av beslutet.

- **Beslutsalternativ 1 och 2:** Landsbygden behåller en öppen dag per vecka. I det ena alternativet förblir öppettiderna desamma som enligt beslut TN 2023/1391. I det andra flyttas helgdagen till en vardag och besökstiderna justeras för att göra det möjligt att besöka ÅVC även efter en arbetsdag.
- **Beslutsalternativ 3:** Landsbygden får ökad möjlighet att besöka ÅVC två dagar i veckan, varav en vardag.

Ekonomisk konsekvensanalys: Den ekonomiska konsekvensen har beskrivits ovan. Kortfattat innebär beslutsalternativ 1 och 2 ingen höjning av grundavgiften, medan en höjning krävs i beslutsalternativ 3.

Miljö- och klimatperspektiv: Beslutet beaktar en långsiktig och hållbar avfallshantering utan onödiga transporter för varken förvaltningen eller kunderna, samtidigt som kunderna ges möjlighet att lämna sitt avfall på ÅVC.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknikförvaltningen daterad 2025-10-15
Nämndinitiativ. Öppettider ÅVC, inkom 2025-09-17
Tekniska nämnden 2025-09-17 (2025-09-17 TN §186)
Tekniska nämnden 2023-06-21 (2023-06-21 TN §149)
Minnesanteckningar Avfallsberedningen 2025-10-08

Teknikförvaltningen

Mats Eriksson
Tillförordnad teknisk direktör